

Володимира Гнатюка – Богдану Буяку, проректору з наукової роботи та міжнародного співробітництва – Ірині Задорожній, декану географічного факультету – Андрію Кузишину та Голові ради Національного екологічного центру України – Руслану Гаврилюку.

Література:

1. Info-pack «City Ecology» Budy Glogowskie – Natura Center. Fundacja im. Braci Solunskich – Cyryla i Metodego. 4 s.
2. Erasmus+. Official website. URL: <https://erasmus-plus.ec.europa.eu/>
3. Участь студентів географічного факультету у проєкті програми Європейського Союзу Erasmus+ «CityEcology». URL: <https://tnpu.edu.ua/news/9065/>

З ДОСВІДУ ПРОВЕДЕННЯ НАУКОВО-ПРАКТИЧНИХ КОНФЕРЕНЦІЙ ДЛЯ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ РІЗНИХ РІВНІВ ПІДГОТОВКИ

Тимошенко О.Л.

tymoshenkooksana@gmail.com

Національний природний парк «Кременецькі гори»

The article demonstrates the process of organising scientific and practical conferences for students of different levels of education and young scientists on the basis of the Kremenets Mountains National Nature Park. The conference «Kremenets Mountains through the Eyes of a Child» for junior students (grades 1-5) encourages younger students to take an interest in the issues of preservation and protection of the environment, to study the representatives of the flora and fauna of our region. The Youth Conference «Heritage of the Kremenets Mountains» brought together high school students, students and young scientists to conduct natural and local history research, prepare projects to preserve the natural, cultural and historical heritage of southern Volyn and northern Podillia.

Key words: *nature reserve fund, education seekers, scientific and practical conference.*

Національний природний парк «Кременецькі гори» розпочав свою роботу в 2012 році. Тоді ж і був створений еколого-освітній відділ, пізніше перейменований у відділ еколого-освітньої роботи. З метою вивчення досвіду колег з національних природних парків України та Європи, працівники відділу моніторили їх діяльність, спілкувалися у соціальних мережах, зустрічалися з метою обміну досвідом. Також організували еколого-освітній простір в Кременці та околицях, включаючи працівників Кременецького ботанічного саду, Кременецької ОГПА ім. Тараса Шевченка, Кременецького фахового лісотехнічного коледжу, Кременецького фахового медичного коледжу ім. Арсена Річинського, педагогів біології та екології загальноосвітніх закладів міста Кременець, Кременеччини та Шумщини. Пізніше в діяльність цього простору долучилися працівники районної бібліотеки ім. Юліуша Словацького та Кременецького краєзнавчого музею. Плануючи свою діяльність виникла ідея підготовки та проведення науково-практичної конференції для студентів, школярів та молодих науковців на базі національного природного парку «Кременецькі гори» «Спадщина Кременецьких гір». Метою проведення конференцій є підвищення зацікавленості населення до питань охорони природи, збереження заповідних територій Кременецьких гір; пропаганда ролі й місця заповідної справи у вирішенні актуальних науково-обґрунтованих завдань збереження, використання та відновлення природних ресурсів, навколишнього природного середовища в цілому та інших заходів з охорони природи; сприяння розвитку природоохоронного та екологічного руху, екологічного виховання здобувачів освіти усіх рівнів та молодих науковців;

популяризація екологічних знань; формування екологічної свідомості та залучення молоді до поглибленого вивчення природної, культурної, духовної та етнографічної спадщини Кременеччини та Шумщини; виявлення та підтримка талановитої молоді, розвиток творчих здібностей учасників; вивчення історико-культурної спадщини на територіях ПЗФ, особливостей екологічної освіти та рекреації.

У Положенні про проведення конференції були визначені основні напрямки діяльності, а саме:

- Рослинний світ Кременецьких гір;
- Тваринний світ Кременецьких гір;
- Об'єкти природного біорізноманіття Кременецьких гір;
- Пам'ятки археології Кременецьких гір;
- Геологічні та інші пам'ятки природи Кременецьких гір;
- Легенди Кременецьких гір, Кременецькі гори в творах письменників, поетів, художників;
- Історична та культурна спадщина Кременецьких гір;
- Етнографічні традиції Кременецьких гір;
- Духовна спадщина Кременецьких гір.

Пізніше, під час проведення конференцій вони об'єдналися в Біологічну, Природничу та Кращезнавчу секції.

Керівниками робіт є вчителі та викладачі, керівники гуртків, іноді батьки чи інші родичі, члени громадських організацій. Зміст робіт учасників молодших здобувачів освіти найчастіше має описовий вигляд, тобто досліджується певний вид рослини чи тварини, вивчаються легенди чи традиції нашого краю. Роботи учасників Молодіжної конференції, в основному, є результатами проектних досліджень чи кількарічних спостережень.

Щорічно у конференціях беруть участь від 18 до 36 молодших здобувачів освіти та від 22 до 56 учасників Молодіжної конференції. В основному це здобувачі освіти, котрі проживають у Кременецькій та Шумській громадах.

Робота конференцій відбувається наступним чином: вітальні слова від керівників Парку та представників громад; пленарне засідання, на якому розглядаються 4-5 презентацій учасників найактуальнішої на даний час тематики, потім перерва на чай і далі робота по вищезначених секціях. Модераторами пленарного засідання та секцій є працівники відділів науки та еколого-освітньої роботи Парку.

Кожного разу до вітального слова учасників конференцій запрошуються представники місцевої влади, обласного управління охорони довкілля та природних ресурсів, управлінні освіти та громадських об'єднань екологічного спрямування. Більшість конференцій національний природний парк «Кременецькі гори» проводить спільно з громадською організацією «Кременецька екологічна ліга».

За підсумками роботи конференцій друкуються Збірники матеріалів (з 2023 року матеріали Молодіжної науково-практичної конференції «Спадщина Кременецьких гір» видаватимуться лише в електронному вигляді). На сьогодні в Парку можна ознайомитися з вісьмома паперовими та одним електронним збірником матеріалів Молодіжної конференції і з сімома (на підході восьмий) паперові збірники конференцій для молодших школярів.

Значно більша кількість учасників конференцій у 2016 році пов'язана з тим, що саме в цьому році національний природний парк «Кременецькі гори» спільно з ГО «Кременецька екологічна ліга» реалізовував грантову програму по збереженні природної та культурної спадщини міста Кременець «Перлини минулого – намісто майбутнього». Постійна увага в соціальних мережах і зумовила велику кількість учасників конференцій, крім того друк збірників відбувався коштами грантової програми.

Тематика робіт по кожній з конференцій по роках наведена у таблицях 1 і 2:

Таблиця 1

Науково-практична конференція «Спадщина Кременецьких гір»

Секція конференції / роки	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2021	2023
Рослинний світ	5	7	18	17	14	11	7	6	9
Тваринний світ	3	4	2	6	7	7	9	5	7
Об'єкти природного біорізноманіття	5	6	3	2	6	5	3	4	2
Пам'ятки археології	1	1		2	2				
Геологічні та інші пам'ятки природи	1	2	1	4	2		2		2
Легенди Кременецьких гір	1	2	3	1			1		
Кременецькі гори в творах письменників, поетів, художників,	4	1	6	4	2		2		4
Історична та культурна спадщина	1	3	2	14	6	4	7	8	5
Етнографічні традиції		1	2	3	2			1	
Духовна спадщина		1	1	2	1			2	
Разом:	21	28	38	53	41	27	31	26	29

Таблиця 2

Науково-практична конференція «Кременецькі гори очима дитини»

Секція конференції / роки	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Рослинний світ	3	8	16	11	4	9	4	4
Тваринний світ	4	5	7	3	6	5	3	6
Легенди Кременецьких гір	4	1	1		5	1	1	3
Історична та культурна спадщина	3	1	4	2	1	2	4	
Духовна спадщина	2		2	1	3	1		
Разом:	16	15	30	17	19	18	12	13

Завдяки учасникам конференцій, особливо у перші роки проведення, науковці Парку дізнавалися про нові місцезростання цінних видів рослин та виявлено нові види тварин. Адже близько 3000 га територій належать парку без вилучення і дослідження цих територій відбувалися пізніше і з меншою щільністю. Завдяки учасникам конференції ми дізналися про місця зростання гіацинтика білуватого, дивини фіолетової, лілії лісової, проліски дволистої на Шумщині, клокички перистої та товстянки двоколірної на Кременеччині. Перші спостереження лелеки чорного були зафіксовані на Шумщині школярами ще 8 років тому. Через 2 роки працівники Парку зафіксували лелеку чорного на Кременеччині. Також були виявлені місця розмноження бабок красуні-дів, дозорця-імператора та подалірія, махаона, а також жука-олена.

Під час конференцій відбувається знайомство школярів різних шкіл, студентів інших вузів, вчителів та викладачів, обмін інформацією, ідеями та в результаті утворюються спільні проекти. Тут виникають пропозиції про проведення круглих столів, брейн-рингів, екологічних квестів та флешмобів. Пізніше ці ідеї реалізуються у навчальних закладах різних рівнів підготовки здобувачів освіти із залученням фахівців з НПП «Кременецькі гори», Кременецького ботанічного саду, викладачів кафедри біології, екології та методики їх викладання Кременецької ОГПА ім. Тараса Шевченка.

Збірники матеріалів по конференціях багато учасників замовляють для власного користування, також для бібліотек навчальних закладів та бібліотек міста. Це дає можливість наступним здобувачам освіти знайомитися з попередніми роботами та сприяє

залученню до природоохоронної та наукової діяльності нових учасників. Для молодших здобувачів освіти в Збірниках матеріалів друкуються також фото учасників (за бажанням).

Висновок. Проведення науково-практичних конференцій для здобувачів освіти різного рівня підготовки на базі природно-заповідних установ сприяє підвищенню зацікавленості населення до питань охорони природи та історико-культурної спадщини, сприяє розвитку природоохоронного та екологічного руху, популяризує екологічні знання; формує екологічну свідомість, виявляє та підтримує талановиту молодь, розвиває творчі здібності учасників.

РОЛЬ ОСВІТИ ТА НАВЧАННЯ У ЗБЕРЕЖЕННІ БІОРІЗНОМАНІТТЯ

Безнюк Д.М., Григорчук І.Д., Оптасюк О.М.

hryhorchuk@kpmu.edu.ua

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

The role of education in preserving biodiversity and overcoming the climate crisis is considered. The main tasks and proposals of the UN's Greening Education Partnership for the regarding the improvement of its quality in climate and biodiversity issues are analyzed.

Key words: *education, biodiversity, climate.*

*Якщо і було одне зерно для запобігання зміні клімату,
насильницьким конфліктам або бідності, то це освіта.*

Антоніу Гутерреш, Генеральний секретар ООН

Зміна клімату, втрата біорізноманіття та забруднення навколишнього середовища є частиною взаємопов'язаної потрійної планетарної кризи, з якою сьогодні стикається світ. Їх потрібно вирішувати спільно, якщо людство хоче досягти Цілей сталого розвитку (ЦСР) та забезпечити життєздатне майбутнє на нашій планеті [1, 2].

Для захисту та відновлення природи потрібні не лише регулювання та контроль. Важливим є інтеграція біорізноманіття та екосистем у середню і вищу освіту та професійну підготовку.

За даними ООН з питань освіти, науки та культури, опублікованими у 2022 році, 70 % опитаної молоді не можуть пояснити зміну клімату, або можуть пояснити лише її загальні принципи, що ставить під сумнів якість освіти з питань клімату в наших школах сьогодні [3, 4]. Щоб усунути ці глобальні прогалини в навчанні, вчителі та молодь під час 27-ї Конференції сторін Рамкової конвенції ООН про зміну клімату у 2022 році наполягали на необхідності універсальної якісної освіти з питань кліматичних змін. Було започатковано Партнерство ООН з екологізації освіти, яке закликає приєднатися країнам та працювати в чотирьох сферах, а саме: озеленення навчальної програми, тобто включення в навчальну програму питань щодо змін клімату та біорізноманіття; покращення підготовки вчителів з точки зору екологічних питань; озеленення шкіл, тобто забезпечення того, щоб школи дійсно стали дружніми до клімату та довкілля; озеленення громад, тобто надання можливості громадам навчатися, щоб мати змогу вирішувати проблеми клімату, а також стати більш стійкими [3, 4].

У 2015 році світові лідери взяли на себе зобов'язання досягти якісної освіти та діяти проти зміни клімату через серію Цілей сталого розвитку. Роль освіти є ключовою для всіх 17 ЦСР. Так, глобальна ціль щодо якісної освіти (ЦСР 4) визначає, що всі учні повинні отримати знання та навички, необхідні для сприяння сталому розвитку. Поряд з цим, ціль кліматичних дій (ЦСР 13) передбачає дії для покращення освіти, підвищення обізнаності та людського й інституційного потенціалу щодо пом'якшення наслідків зміни клімату, адаптації, зменшення впливу та раннього попередження [2, 3].